

Täysistunto

Torstai 15.10.2015 klo 16.00—18.20

2.1. Suullinen kysymys ansiosidonnaisen työttömyysturvan leikkaamisesta (Kristiina Salonen sd)

Suullinen kysymys SKT 32/2015 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Maria Lohela: Edustaja Salonen.

Keskustelu

16.01 **Kristiina Salonen sd:** Arvoisa puhemies! Hallitus on päättänyt leikata ansiosidonnaista työttömyysturvaa. Meidän on hyvä muistaa, että ilman omaa syytään työttömiksi jäävät ihmiset menettävät yhtäkkiä kaikki ansiotulonsa. Tällaista merkittävää palkanmenetystä varten olemme kuitenkin rakentaneet sillan, jonka tehtävänä on kantaa työttömäksi jäänyt pahimman yli uuteen työhön. Tämä silta on ollut juuri tuo ansiosidonnainen työttömyysturva. Se on luonut palkansaajalle turvan sillä, että esimerkiksi perhe ei joudu muuttamaan kodistaan välittömästi työttömyyden takia.

Tätä ihmisille tärkeän turvan leikkaamista on perusteltu sillä, että se lisää työllisyyttä. Ministeri Mäntylä, voisitteko nyt kertoa meille, kuinka monta uutta työpaikkaa näille työttömille ihmisille luodaan leikkaamalla työttömyysturvaa?

16.03 **Sosiaali- ja terveystoimi Hanna Mäntylä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä toimenpiteessä on kysymys hallituksen yhdestä toimenpiteestä osana laajempaa kokonaisuutta. Hallituksella on tavoite uudistaa sosiaali- ja työttömyysturvaa tavalla, joka nimenomaan kannustaa ihmisiä siihen, että työn vastaanottaminen olisi kannustavampaa ja meillä olisi myöskin tilanne, jossa työttömät ja työpaikat kohtaisivat aikaisempaa paremmalla tavalla. Nämä työllisyysvaikutukset, joihin tässä meidän esityksessämme nyt viitataan, pohjautuvat nimenomaan siihen kansainväliseen tutkimukseen, jossa on pystytty osoittamaan, että tällaisilla toimenpiteillä on ennen kaikkea ihmisiä aktivoiva vaikutus. On ihan selvä asia, että tämä ei ole ainoa toimenpide, jota me teemme, tämä on yksi osa laajempaa kokonaisuutta.

Puhemies Maria Lohela: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

16.04 **Kristiina Salonen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun Rauman telakka lakkautettiin, yli 700 ihmistä jäi kertaheitolla työttömäksi. Eräs hitsaaja kertoi minulle tehneensä kaikkensa työn löytämiseksi. Ansiosidonnainen tuki on pitänyt perheen pään jotenkin edes pinnalla, vaikka taloudellisesti on ollut todella tiukkaa. Tuhannet ihmiset

Pöytäkirjan asiakohta PTK 51/2015 vp

ympäri Suomen hakevat tämän hitsarin tavoin nyt työtä. He eivät ole itse valinneet sitä, että ovat jääneet työttömiksi. He kantavat raskaasti huolta tulevaisuudestaan ja taloudellisesta selviytymisestään. Moni sanoo työttömyyden tuovan myös tunteen arvottomuudesta.

Ministeri Mäntylä, nämä ihmiset eivät ole laiskuuttaan ilman työtä. He eivät tarvitse tällaisia hallituksen kannustamisia, ei heitä tarvitse pakottaa töihin. Arvoisa ministeri, he menevät töihin heti, kun työpaikat löytyvät. Ministeri Mäntylä, mitä vastaatte tälle ammatti-hitsaajalle ja hänen kaltaisilleen tuhansille aktiivisille työnhakijoille?

16.05 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Mäntylä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä päästään nyt juuri siihen kysymykseen, jonka äsken tuossa nostin esiin, että meillä on tilanne se, että meidän pitää saada työttömät ja työpaikat kohtaamaan entistä paremmin. (Touko Aalto: Miten tämä auttaa?) Meidän pitää pystyä siirtymään passiivisesta tällaisesta työllisyyden hoidosta nimenomaan aktiiviseen suuntaan. Se on selvä asia, että se tulee vaatimaan monentasoisia toimenpiteitä, joita me teemme ministeriöissä yli hallinnonrajojen, ja etsimme niitä keinoja, joilla nimenomaan myöskin näitä hiljaisia työpaikkoja pystytään entistä paremmin löytämään. Totta kai me myöskin toivomme ja etsimme niitä ratkaisuja siihen, että me pystymme luomaan semmoisen järjestelmän, jossa nämä työttömyysjaksot olisivat mahdollisimman lyhyitä, mutta kuten sanoin, siihen ei ole yksiselitteistä ja yksinkertaista ratkaisua vaan se vaatii laajoja eri toimenpiteitä.

16.06 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koneasentaja Suhonen on julkaissut teille, arvoisa työministeri, avoimen kirjeen Savon Sanomien blogipalstalla. Kirjeessään hän kirjoittaa seuraavasti: "Olette varmasti, arvoisa työministeri, nähnyt monen läheisen työkaverin perheen menettäneen liikaakin sen vuoksi, kun työ on viety alta. Tällaisen menetyksen myötä on äärimmäisen tärkeää, että on olemassa perälauta, joka tuo turvaa sen hetken, kunnes uusi työ tai koulutus löytyy. Tämä viimeinen perälauta on ansiosidonnainen työttömyyspäiväraha. Nyt te, arvoisa työministeri, olette tuhoamassa tätä viimeistä perälautaa. Olette viemässä niiltä, joilta on jo viety lähes kaikki. Kysynkin teiltä, arvoisa ministeri, eikö teitä hävetä." Näin päättää tuo koneasentaja Suhonen kappaleen kirjoituksessaan. Kysyn teiltä, arvoisa työministeri: miten vastaatte tälle koneasentaja Suhoselle?

16.07 Oikeus- ja työministeri Jari Lindström (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Hävettääkö? Ei minua hävetä laittaa Suomea kuntoon. 500 päivää, 400 päivää ja 300 päivää ovat nämä, mitkä jäävät jäljelle, ei tässä tuhota tätä järjestelmää. Me joudumme leikkaamaan, me joudumme tekemään kipeitä ratkaisuja, niin jouduitte tekin viime vaalikaudella. Joka ikinen joutuu nämä tekemään. (Välihuutoja) Minun mielestäni tämä on ikävä päätös, ja sitä on huono tietysti perustella millään muulla kuin talouden ongelmilla, mutta niin kuin ministeri Mäntylä tuossa totesi, tällä on myös aktivoiva vaikutus — valtiovarainministeriön alustavan arvion mukaan se olisi noin 10 000 henkilötyövuotta. Eli kyllä tässä yritetään hyvää. Tässä yritetään tehdä niin, että se kannustaisi ihmisiä töihin. Totta kai minä ymmärrän, että jos ei ole työpaikkoja, niin silloin pitää katsoa tätä hallitusohjelmaa ja siellä ovat ne vastaukset siihen. Eihän tällä yhdellä keinolla ratkaista Suomen ongelmia.

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Mäntylä täydentää.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 51/2015 vp

16.08 **Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Mäntylä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin tähän puheenvuoron siksi, että te, arvoisa edustaja Rinne, olette elokuussa Talouselämän haastattelussa itse sanonut, että olette valmis myöskin keskustelemaan ansiosidonnaisesta työttömyysturvasta. (Välihuutoja — Puhemies koputtaa) Te olette myöskin tässä haastattelussa todennut — kuten aivan oikein onkin — että "Työttömyysturva on tarkoitettu turvaamaan toimeentulo työttömyyden aikana. Asenteissa on korjattavaa, jos sitä käytetään esimerkiksi vuorotteluvapaan tapaisesti". Kerroitte kuulleenne muun muassa yrittäjiltä useasti, että toiset pitävät 500 päivän ansiosidonnaista työttömyyspäivärahaa saavutettuna etuna, jonka aikana ei tarvitse mennä töihin, vaikka niitä olisi tarjolla. (Välihuutoja — Puhemies koputtaa) Tähän te olette sanonut, että jos on mahdollisuus työllistyä, työttömyyspäiväraha ei ole tarkoitettu sille vaihtoehdoksi, eli se ei ole mikään vuorotteluvapaa. Eikö ole nyt näin, että nimenomaan teidän tavoitteenne on varmasti ollut sama kuin meillä, että nyt me lähemme hakemaan aktiivisia keinoja nimenomaan siihen, mihin tekin olette viitannut? (Välihuutoja — Puhemies koputtaa)

16.10 **Paavo Arhinmäki vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Meillä on noin kymmenkertainen määrä työttömiä suhteessa vapaiden työpaikkojen määrään — kymmenkertainen suhde, kymmenen kertaa enemmän työttömiä kuin vapaita työpaikkoja. Nyt hallitus on päättänyt leikata työttömiltä, mitä edellinen hallitus ei tehnyt, ja perustelee tätä kannustavuudella. (Välihuutoja)

Arvoisa pääministerin sijainen, Timo Soini, te olette myhäillyt tämän keskustelun aikana siellä aitiiossa. Esitänkin teille yksinkertaisen kysymyksen: jos meillä on noin 20 000 vapaata työpaikkaa ja yli 200 000 työtöntä, niin miten tämä kannustavuus nyt tekee sen, että näistä 20 000 vapaasta työpaikasta tulee yli 200 000 työpaikkaa, joihin työttömät ihmiset siirtyvät?

16.11 **Ulkoasiainministeri Timo Soini** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hetken jo luulin, että edustaja Arhinmäki laulaa, mutta näin ei kuitenkaan käynyt. (Naurua)

Arvoisa puhemies! Työttömän huoli on sataprosenttinen, ja nimenomaan ensin meidän pitää lähteä siitä, että olemassa olevat työpaikat säilytetään. Se merkitsee sitä, että meidän täytyy pitää huoli kustannuskilpailukyvyistä, investoinneista, rahoituksesta, kaikesta tästä. Hallitus tekee parhaansa, jotta näitä edellytyksiä ja jotta näitä työpaikkoja tulisi, joihin ihmiset voivat mennä töihin. Me tarvitsemme lisää työnantajia, me tarvitsemme satsausta julkiselta sektorilta, niin kuin esimerkiksi hallitus infraan tekee, ja sitä kautta tulee mahdollisuuksia työpaikkoihin. Mutta valtio on mahdollistaja, valtio ei voi olla se viimekätinen työllistäjä vaan mahdollistaja.

16.12 **Antti Rinne sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun on terve ja työkykyinen ja työtä tarjotaan, minun mielestäni se pitää ottaa vastaan, se on ihan selvä asia. Luulen, että kaikki tässä salissa ovat siitä samaa mieltä.

Mutta, arvoisa puhemies, en ole ollut sitä mieltä, että työttömyysturvaa pitää leikata. Minä olen tarjonnut täällä salissa useampaan kertaan vaihtoehtoa, jolla vältetään nämä leikkaukset. Se on se, että 15 000 ihmistä työllistetään aktiivoimalla peruspäivärahan suuruisella rahalla: 705 euroa kuukaudessa matkaan mukaan, ja töihin silloin, kun työtä on tar-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 51/2015 vp

jolla. Tämä on sosialidemokraattien vaihtoehto tässä tilanteessa, ei se, että leikataan niiltä ihmisiltä, jotka tarvitsevat työttömyysturvaa, työttömyysturvan pituutta tai tasoa.

Puhemies Maria Lohela: Löysikö joku kysymystä? — Seuraavaksi edustaja Vartiainen.

16.13 Juhana Vartiainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kansainvälisestä ja suomalaisesta tutkimuskirjallisuudesta löytyy vahva näyttö siitä, että työttömyysturvan keston lyhentäminen alentaa työttömyyskausia ja sitä kautta rakenteellista työttömyyttä, mutta tietysti sitä edesauttaa se, että helpotetaan myös työn kysyntää. Siksi haluaisinkin pyytää teitä, työministeri Lindström, vielä muistuttamaan ja kertomaan tälle salille, millaisia työllistämisen kynnystä alentavia toimia hallitus myös suunnittelee.

16.13 Oikeus- ja työministeri Jari Lindström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nimenomaan, edustaja Vartiainen osui asian ytimeen. Jälleen kerran pitää mennä sinne hallitusohjelmaan ja katsoa se kokonaisuus, mitä siellä tehdään. Niin kuin pääministerin sijainen Soini tuossa kertoi, meidän pitää hoitaa se elinkeinopolitiikka kuntoon, jotta on niitä työpaikkoja, joihin ne ihmiset voivat sitten mennä. Eihän tässä ole mitään järkeä, että me tässä häärilemme jossain työttömyyspolitiikassa ja yritämme laittaa sitä kuntoon, jos ei elinkeinopolitiikka toimi. Tästähän tässä on kysymys. Nämä kaikki toimenpiteet, joita hallitus tekee — muun muassa kannustinloukkujen purkaminen, osallistava sosiaaliturva, perustulo — liittyvät siihen, että kannattaa ottaa työtä vastaan, kannattaa tehdä töitä.

Ei tässä olla kiusaamassa. Minä ymmärrän tämän tuskan, mikä sosialidemokraateilla ja varmaan koko salilla on, että kun joudutaan leikkaamaan, niin se sattuu, mutta tekin leikkasitte työttömyysturvasta viime vuonna, ansiosidonnaisesta, 50 miljoonaa, jos muistan oikein.

16.14 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Juuri sen vuoksi siitä ei enää olekaan varaa leikata. (Naurua) Kysymys on siitä, että jos jotakin etuutta on laskettu, niin ei se siitä paremmaksi muutu sillä, (Hälinää — Puhemies koputtaa) että sitä leikataan vielä lisää, koska sitten siellä jäljellä on hetken päästä nolla.

Mutta oleellista on se, että työttömyysturvan kestolla on yhteys siihen, miten ihmiset työllistyvät, mutta se ei ole pelkkä kestokysymys. Siihen vaikuttaa se, miten on työpaikkoja tarjolla, miten aktiivinen on työnvälitys, minkälaiset kouluttautumismahdollisuudet ovat. Ja kun te puhutte tästä kokonaisuudesta, arvonn hallitus, niin te leikkaatte näitä kouluttautumismahdollisuuksia, te vähennätte sitä resurssia, jolla työnvälitystä tehostettaisiin, te samaan aikaan syötte niitä mahdollisuuksia, joita tällä lyhyemmällä työttömyysturvaajalla olisi hakea aktiivista työllistymisvaihtoehtoa, ja siinä mielessä tämä kokonaisuus on äärettömän huolestuttava. Se synnyttää ihmisten mielissä pelkoa ja epävarmuutta ja monen kohdalla, ikävä kyllä, myös epätoivoa.

16.15 Oikeus- ja työministeri Jari Lindström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Filatov puolesta noista sanoistaan kertoi juuri sitä, mitä hallitus tässä tekee. Eli meidän olemme tekemässä muutosta. Tämä on muutoshallitus, tämä on ensimmäinen hallitus aikoihin, joka tekee muutosta myös työttömyyden hoitoon. Kun meillä ei ole rahaa, me joudumme tekemään asioita toisella tavalla. Me velkaannumme, ja samaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 51/2015 vp

aikaan pitäisi yrittää saada kasvua. Tämä on todella iso haaste, mutta sitä ei kyllä yhtään edesauta se, että mitä tahansa esitetään, niin se ei tunnu kelpaavan. Ei se tunnu kelpaavan teille eikä monelle muullekaan, mutta siitä huolimatta hallitus uskoo tähän omaan ohjelmaansa, ja se on tässä vaiheessa tärkeää. Ja me uskomme siihen, että vuoden kahden päästä suunta lähtee muuttumaan ja niille ihmisille on niitä työpaikkoja.

16.16 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meidän sosiaaliturvassamme on varmasti uudistamisen paikka, jotta työnteko olisi kannustavaa ja ihmisten perusturva vahvistuisi. Mutta kannattaa tunnustaa, hallitus: Ansiosidonnaiseen turvaan te teette vain puhtaan leikkauksen. Tässä ei ole kysymys uudistuksesta vaan leikkauksesta. Tuntuukin, että hallitus on työllisyyspolitiikassaan vähän kahtia jakautunut persoonallisuus, ja siitä haluaisin kysyä ministeri Mäntylältä ja ministeri Vehviläiseltä.

Toisaalta, jotkut uskovat, että olennaisinta, jotta ihmiset pääsevät työelämään, on tehdä työnteosta ja sosiaaliturvan yhdistämisestä kannattavaa niin, että saadaan siltä sosiaaliturvasta työelämään. Perustulo lähtee siitä, että kun ihminen voi viedä tavallaan osan sosiaaliturvasta mukanaan, kun menee töihin, niin työnteko olisi aina kannattavaa ja ihmisillä on vahva perusta yrittää, kokeilla itse, olla aloitteellisia. Mutta samaan aikaan kun te olette miettimässä perustulokokeilua, niin te olette miettimässä raippoja, rangaistuksia, leikkauksia ihmisten oikeuksiin päästä työelämään ja ajattelette, että rajoituksilla ihmiset pääsisivät. Osallistavassa sosiaaliturvassa monet keinoista muistuttavat vähän tällaista pakkotyötä, (Puhemies koputtaa) joka ei ole tehokasta. Kumpaan te uskotte, pakkotyöhön vai ihmisten nostamiseen työelämään taloudellisilla kannustimilla?

16.17 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Mäntylä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meidän sosiaaliturvajärjestelmämme on äärettömän haastava. Siitä on vuosien mittaan tehty suoraan sanottuna semmoinen sekametelisoppa, että sieltä on hyvin vaikea löytää nimenomaan näitä kannustinloukkuja tai ylipäätään lähteä niitä purkamaan. Sen takiahan nyt STM:ssä tehdään aktiivisesti töitä juuri sen eteen, että me pystymme tämän järjestelmän perkaamaan ja löytämään sieltä nimenomaan ne kipukohdat, joiden kautta me kykenemme ihmisiä paremmin aktivoimaan myöskin siihen työn vastaanottamiseen.

Nämä tuntuvat varmasti siltä, että nämä toimenpiteet ovat tällaisina yksittäisinä vain puhtaita leikkauksia: Kyllä, tämä on myöskin hallitusohjelman kirjauksen mukainen leikkaus, sitä ei kukaan kiellä, mutta se ei sulje pois niitä kaikkia muita asioita, joita me koko ajan siellä taustalla teemme ja pyrimme siihen, että työn vastaanottaminen olisi aina kannattavaa. Perustulokokeilu osaltaan on myöskin yksi mahdollisuus löytää niitä erilaisia (Puhemies koputtaa) vaihtoehtoja, jotta meillä on järjestelmä, joka on selkeä ja joka nimenomaan myöskin kannustaa siihen työn vastaanottamiseen kaikissa tilanteissa.

16.19 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jatkan ministeri Mäntylän puheenvuorosta. Eli meillä on yli 120 etuutta Kelan etuuksina, mikä on valtavan paljon, meillä on erittäin hajanainen sosiaaliturva. Viime vaalikaudella saatiin tässä salissa yhdessä aikaiseksi päätös tästä 300 euron suojaosasta, joka on hyvä asia, hyvä askel, ja tuhannet ihmiset ovat ottaneet sen käyttöön.

Mutta sitten täytyy muistaa se, että me emme voi tukeutua vain niihin keinoihin, mitä meillä tällä hetkellä on käytettävissä, ja sen takia me olemme lähteneet tässä perustulokokeilussa myös liikkeelle ja haluamme laittaa sen mahdollisimman nopeasti liikkeelle. Eli

Pöytäkirjan asiakohta PTK 51/2015 vp

nyt tehdään mallia, ruvetaan aivan välittömästi lähiviikkoina tekemään. Sitä tekee Kansaneläkelaitoksen tutkimusosasto muun muassa Tampereen yliopiston kanssa, ja tavoitteena on, että viimeistään vuoden 2017 alussa meillä olisi tämä kokeilu käynnissä. Minä toivon, että täällä siihen suhtaudutaan myönteisesti.

Puhemies Maria Lohela: Viimeinen kysymys tähän aiheeseen.

16.20 Kristiina Salonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Moni ansiosidonnaista saava ei tarvitse vielä muuta sosiaaliturvaa, mutta nyt tällä päätöksellä te ajatte ihmiset muun sosiaaliturvan piiriin, juuri sinne, mistä sanotte, että ihmisiä pois kannustatte. Ministeri Mäntylä, te sanotte, että kannustatte työttömiä työhön heikentämällä heidän turvaansa työttömyyden ajalta. Ministeri, minua oikein pelottaa, mitä tekisitte, jos haluaisitte rangaista työttömiä. Ministeri Mäntylä, ettekö todella usko siihen, että tukemalla ja auttamalla ihmistä voidaan saada aikaiseksi parempia tuloksia kuin pakottamalla ja rankaisemalla?

16.20 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Mäntylä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nimenomaan tähän aktivoimiseenhan me tässä koko ajan olemme pyrkineet näillä eri toimenpiteillä, ja se viesti, mitä esimerkiksi eri järjestöiltä on minulle tullut, on nimenomaan se, että siinä työttömyyden alkuvaiheessa pitäisi olla huomattavasti vahvemmat aktivointitoimet, koska kaikkihan me tiedämme, että mitä pidemmälle se työttömyys jatkuu, niin sen vaikeampi on työllistyä ja myöskin silloin se tilanne passivoi. Tämähän on nyt se meidän tavoitteemme, että me aktivoimme eri toimenpiteillä, me kohdennamme niitä toimenpiteitä nimenomaan sinne työttömyyden alkuun, jotta se työttömyys ei pitkittyisi. Toivon, että tässä on tullut nyt esiin, että me teemme monella eri kärjellä ja sektorilla hartiavoimin niitä töitä, että me puramme ne kannustinloukut, me löydämme ne aktivointikeinot, me saamme myöskin niitä työpaikkoja löydettyä, myös niitä hiljaisia työpaikkoja, mutta kannustetaan myöskin siihen aktiiviseen työn hakemiseen kaikin tavoin ja työllistymiseen, että meidän työvoimapolitiikkamme (Puhemies koputtaa) on aktiivista eikä passiivista.

Kysymyksen käsittely päättyi.